



**ДО
Г-Н ДИМИТЪР ГЛАВЧЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
44-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ**

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ГЛАВЧЕВ,

Повод да се обърна към Вас е един изключително сериозен проблем, който засяга все по-голяма част от българските граждани, а именно лошите практики на частни съдебни изпълнители, банки и монополи. Големият брой жалби, постъпващи в институцията на омбудсмана, сочи, че този проблем се разраства, поради което смятам, че е наложителна спешна законодателна намеса за разрешаването му. Само за първите четири месеца на 2017 г. са постъпили 536 жалби в институцията срещу частни съдебни изпълнители, 138 срещу банки и небанкови финансови институции, 1306 срещу монополни дружества.

В повечето случаи, с които ме сезират гражданите, дори не става въпрос за лоши практики, а направо за злоупотреба с права. Както посочват самите жалбоподатели, ограбването им става като са осъждани, без да бъдат уведомени за водените срещу тях производства, дълговете им са нараснали многократно поради начислените високи лихви, разноски и такси, за незначителни по размер задължения са запорирани едновременно трудови възнаграждения, пенсии, земеделски земи и моторни превозни средства, имоти са продавани на безценица и по този начин са разсипани стотици човешки съдби.

Като омбудсман считам, че тези порочни практики трябва да бъдат прекратени и в тази връзка, предоставям на вниманието Ви предложения за разрешаване на наболелите проблеми в областта на заповедното и изпълнителното производство и дейността на частните съдебни изпълнители.

Сред особено чувствителните теми за всички български граждани е дадената привилегия на банките да събират своите вземания по облекчения ред на чл. 417 от Гражданския процесуален кодекс /ГПК/, с което в редица случаи се ограничава правото на защита на длъжника. С оглед гарантиране на справедливост, равнопоставеност и защита на длъжниците на банки, които са в невъзможност да погасяват задълженията си, предлагам или да се изключат изцяло банките от възможността да се снабдяват със заповед за незабавно изпълнение, или да се даде възможност на длъжника да подаде възражение, с което да спре принудителното изпълнение.

В голяма част от жалбите гражданите споделят, че са осъдени, без изобщо да са били уведомени за това.

Осъждането на граждани, без те изобщо да знаят, че са били страна в съдебно производство, засяга техни основни права. Проблемът е в действащата законодателна уредба и в липсата на достатъчно гаранции, че длъжникът ще бъде намерен и уведомен, за да може своевременно да защити своите права. В тази връзка предлагам изцяло да бъде отменено залепването на уведомление при заповедното производство или да бъде удължен периода, в който длъжникът да бъде търсен. В случаите, когато длъжникът не е уведомен, предлагам да му бъде назначен особен представител, който ефективно и своевременно да защити правата му.

За разрешаване на установен в практиката проблем, предлагам да бъде посочван номер на банкова сметка, по която доброволно да се превеждат присъдени суми. По този начин ще се избегне образуване на изпълнително производство и натоварване на длъжника с допълнителни такси, като му се даде възможност да плати доброволно.

Във връзка с дейността на съдебното изпълнение е важно да бъде разширен кръгът от действия на съдебните изпълнители, които могат да бъдат обжалвани. Сред тях особено съществена е предлаганата възможност за обжалване на оценката на недвижими имоти, тъй като по този начин ще се преустановят лошите практики за продажбата им на безценица от съдебните изпълнители.

Сред най-често засяганите от гражданите въпроси е и този за несеквестрируемия доход на физически лица. Определянето на несеквестрируемия доход съгласно чл. 446 от ГПК е обвързано с размера на минималната работна заплата. Последната редакция на текста от 1 март 2008 г. поставя праг от 300лв. при МРЗ по онова време 220лв. През годините МРЗ неколkokратно е осъвременявана, праговете на секвестрируемия доход в ГПК не са променяни. Вследствие на това немалка част от длъжниците търпят по-неблагоприятни условия и в този смисъл предлагам актуализирането на разпоредбата на чл. 446 от ГПК. Необходимо е нормативно да бъдат регламентирани случаите, в които банката отказва да изпълни запорно съобщение от съдебен изпълнител, когато средствата по банковата сметка на длъжника представляват несеквестрируем доход.

От особена важност за длъжниците е въпросът с прекомерните такси, които събират частните съдебни изпълнители и които понякога надвишават в пъти размера на задължението. Предвид това считам, че справедливостта изисква размерът на таксите да не надвишава размера на задължението, а в случай на плащане в срока за доброволно изпълнение - да не се събират такси.

В същото време е необходимо и да се засили контролът върху дейността на частните съдебни изпълнители като се увеличи съставът на представителите на Министерство на правосъдието в дисциплинарната комисия, вземаща решения за налагане на дисциплинарни наказания на частни съдебни изпълнители, както и да се предвидят по-строги санкции при установени нарушения.

Във връзка с горното и на основание чл. 19, ал. 1, т. 6 от Закона за омбудсмана и чл. 42 от Правилника за организацията и дейността на омбудсмана, Ви представям предложенията за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс.

Моля да предоставите предложенията на народните представители за обсъждане и евентуално внасяне в Народното събрание.

Прилагам проект на Закон за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс.

С уважение,

МАЯ МАНОЛОВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ЗАКОН

за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс

(обн., ДВ, бр. 59 от 2007 г.; изм., бр. 50 от 2008 г.; Решение № 3 на Конституционния съд от 2008 г. – бр. 63; изм., бр. 69 от 2008 г., бр. 12, 19, 32 и 42 от 2009 г.; Решение № 4 на Конституционния съд от 2009 г. – бр. 47 от 2009 г.; изм., бр. 82 от 2009 г., бр. 13 и 100 от 2010 г.; Решение № 15 на Конституционния съд от 2010 г. – бр. 5 от 2011 г.; изм., бр. 45, 49 и 99 от 2012 г., бр. 15 и 66 от 2013 г., бр. 53 и 98 от 2014 г., бр. 50 от 2015 г., бр. 15 и 43 от 2016 г., бр. 8 и 13 от 2017 г.)

§ 1. В чл. 42, ал. 1 се създава изречение трето: „Разноските по връчването чрез кметството са за сметка на ищеца“.

Вариант I

§ 2. В чл. 47 се създава ал. 9:

„(9) Разпоредбите на ал. 1 - 8 не се прилагат за заповедното производство“.

Вариант II

§ 2. В чл. 47 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 се създава изречение трето: „При невъзможност ответникът да бъде намерен това обстоятелство се констатира с най-малко три посещения на адреса в рамките на един месец с интервал от една седмица между всяко от тях като едно от посещенията да е в неработен или неприсъствен ден.“

2. В ал. 3 изречение първо думите „указва на ищеца да представи справка“ се заменят със „служебно извършва проверка“ и се създава изречение трето: „Съдът служебно проверява местоработата на ответника и може да разпореди връчване чрез работодателя“.

Вариант III

§ 2. В чл. 47 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 6 се създава изречение второ: „Размерът на присъденото възнаграждение за особения представител не може да надхвърля максималния размер, определен по реда на чл. 37 от Закона за правната помощ.“

2. В ал. 7 цифрата „5“ се заменя с „6“.

§ 3. В чл. 127, ал.1 се създава т. 5а:

„5а. номер на банкова сметка на ищеца;“.

§ 4. В чл. 236, ал. 1 се създава т. 6а:

„ба. номера на банковата сметка, по която да се преведат присъдените суми;“.

§ 5. В Чл. 412 се създава т. ба:

„ба. банковата сметка на ищеца, посочена в заявлението;“.

Вариант I

§ 6. В чл. 417, т. 2 думите „общините и банките“ се заменят с „и общините“.

Вариант II

§ 6. В чл. 417 се правят следните изменения и допълнения:

1. В т. 2 думите „общините и банките“ се заменят с „и общините“.

2. Създава се т. 10:

„10. документ или извлечение от счетоводни книги, с които се установяват вземания на банките“.

§ 7. В чл. 418, ал. 5, изречение първо след думата „лист“ се добавя „и поканата за доброволно изпълнение“, а в изречение второ думите „съобщението, с което е връчена заповедта за изпълнение“ се заменят с „връчените документи с отбелязване на връчването на всеки един от тях“.

§ 8. В чл. 432 се правят следните изменения и допълнения:

1. Досегашния текст става ал. 1 и в нея:

а) създава се нова т. 5:

„5. в случаите по чл. 420, ал. 1 във връзка с чл. 417, т. 9 и 10;“

б) досегашните т. 5, 6 и 7 стават съответно т. 6, 7 и 8.

2. Създава се ал. 2:

„(2) За времето на спиране на изпълнителното производство не се правят удръжки върху трудово възнаграждение, друго възнаграждение за труд или върху пенсия.“

§ 9. В чл. 435 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 2 след думата „обжалва“ се добавя „цената на вещта, определена от съдебния изпълнител при извършването на описа“ и се създава изречение второ: „Длъжникът може да обжалва и отказа за приключване, прекратяване и спиране на принудителното изпълнение, отказа за замяна на обекта или начина на изпълнението, определянето на трето лице за пазащ, ако не са спазени изискванията на чл. 470, както и в случаите по чл. 486, ал. 2 и извършването на удръжки при спряно изпълнително производство.“

2. В ал. 4 се създава ново изречение второ: „Жалбата на третото лице спира изпълнението по отношение на тези вещи.“, а досегашното изречение второ става изречение трето.

3. Създава се нова ал. 5:

„(5) Лице по ал. 3 или 4 може да обжалва действията на съдебния изпълнител при подготовката и провеждането на публичната продажба на основание допуснати нарушения при извършване на уведомяването, описа и оценката на вещта.“

4. Досегашната ал. 5 става ал. 6.

§ 10. В чл. 443 се създава изречение трето: „Когато удовлетворяването може да се осъществи чрез посочения от длъжника начин за изпълнение, съразмерен със задължението, наложените от съдебния изпълнител обезпечителни мерки не могат да надхвърлят размера на задължението.“

§ 11. В чл. 446 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 1 се изменя така:

„(1) Когато изпълнението е насочено върху трудовото възнаграждение или върху друго възнаграждение за труд, както и върху пенсия, чийто размер е над минималната работна заплата, удържането се извършва при спазване на ограниченията, определени в акт на Министерския съвет.“

2. Създават се ал. 5 и 6:

„(5) Несеквестрируеми са доходите от трудово възнаграждение, друго възнаграждение за труд, или пенсия до размера на минималната работна заплата, както и от помощи и обезщетения съгласно нормативен акт, постъпили по банкова сметка на длъжника, освен за задължения за издръжка.

(6) Когато от основанието за постъпилите суми по банковата сметка на длъжника е видно, че същите представляват несеквестрируем доход по смисъла на ал. 5, банката уведомява съдебния изпълнител за причината за неизпълнението на заповедното съобщение.“

§ 12. В чл. 454, ал. 1 числото „30“ се заменя с „20“.

§ 13. В чл. 493, т. 1 накрая се добавя „а дължимият от вискателя задатък се приспада от дълга“.

§ 14. В чл. 494, ал. 2 числото „80“ се заменя с „90“.

§ 15. В чл. 508, ал. 3 след думата „сума“ се добавя „до размера на претенцията“.

§ 16. В чл. 519, ал. 1 се създава изречение второ: „Не се допуска изпълнение срещу имоти, вещи и вземания – държавна или общинска публична собственост“.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 17. (1) Министерският съвет издава акта по чл. 446, ал. 1 в тримесечен срок от влизането в сила на този закон.

(2) До влизането в сила на акта по ал. 1 удържането се извършва по досегашния ред.

§ 18. В Закона за частните съдебни изпълнители (обн., ДВ, бр. 43 от 2005 г., изм., бр. 39 от 2006 г., бр. 31, 59 и 64 от 2007 г., бр. 69 от 2008 г., бр. 97 от 2010 г., бр. 82 от 2011 г., бр. 49 от 2012 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се член 19а:

„Задължение за предоставяне

Чл. 19а. Частният съдебен изпълнител е длъжен по молба на длъжника да му предостави копие от документите по изпълнителното дело в 7 дневен срок от постъпването на молбата.“

2. В чл. 65:

а) в ал. 1, изречение първо цифрата „8“ се заменя с „9“;

б) в ал. 2 думите „една втора“ се заменят с „две трети“.

3. В чл. 68, ал. 1:

а) в т. 2 числото „100“ се заменя с „1000“;

б) в т. 4 думата „една“ се заменя с „три“.

4. В чл. 70, ал. 4 думите „от квотата на камарата“ се заменят с „чрез жребий“.

5. В чл. 78 се създава ал. 5:

„(5) Сборът на всички такси по изпълнението не може да надвишава размера на задължението“.

6. В чл. 83 се създава ал. 4:

„(4) Върху сумата, която длъжникът е погасил в срока за доброволно изпълнение, такса не се събира.“

§ 20. В Закона за съдебната власт (обн., ДВ, бр. 64 от 2007 г.; изм., бр. 69 и 109 от 2008 г., бр. 25, 33, 42, 102 и 103 от 2009 г., бр. 59 от 2010 г., бр. 1, 23, 32, 45, 81 и 82 от 2011 г.; Решение № 10 на Конституционния съд от 2011 г. – бр. 93 от 2011 г.; изм., бр. 20, 50 и 81 от 2012 г., бр. 15, 17, 30, 52, 66, 70 и 71 от 2013 г., бр. 19, 21, 53, 98 и 107 от 2014 г., бр. 14 от 2015 г. и бр. 28, 39, 50, 62 и 76 от 2016 г., бр. 13 от 2017 г.; Решение № 1 от 2017 г. на Конституционния съд от 2017 г. - бр. 14 от 2017 г.) в чл. 264, ал. 2 изречение второ думите „вземания на органите на съдебната власт“ се заменят с „публични вземания“.

МОТИВИ

към проекта на Закон за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс

Действащата уредба на заповедното и изпълнителното производство в Гражданския процесуален кодекс съдържа разпоредби, които не предвиждат достатъчно гаранции за ефективна защита правата на гражданите. Предвид това са необходими законодателни промени, които да гарантират справедлив и балансиран изпълнителен процес, който да не ограничава правата на длъжниците, но и същевременно да не засегне възможностите на кредиторите да удовлетворят своите вземания.

Особено важна е предлаганата промяна, свързана с изключването на банките от възможността да се снабдяват привилегировано със заповед за незабавно изпълнение. Целта ѝ е да се гарантира справедливост, равнопоставеност и защита на длъжниците на банки, които са в невъзможност да погасяват задълженията си, поради което се предвижда или да се изключат изцяло банките от възможността да се снабдяват със заповед за незабавно изпълнение или да се даде възможност на длъжника да подаде възражение, с което да спре принудителното изпълнение.

Сред целите на предлагания законопроект е да се подобри процедурата по призоваването като се предоставят допълнителни гаранции за намиране и уведомяване на длъжника, тъй като това ще даде на гражданите възможност своевременно да защитят правата си. В тази връзка се предлага увеличаване на срока, в който длъжникът да бъде търсен – в рамките на един месец да се гарантират поне три посещения на адреса му, като най-малко едно от тях да бъде в неработен или неприсъствен ден. Допълнително се предвижда справка за адреса на длъжника да се извършва служебно от съда, както и проверка на неговата месторабота, за да може да бъде призован чрез работодателя. Като вариант се предлага и назначаване на особен представител на длъжника в заповедното производство, който да може, ефективно и своевременно да предприеме необходимото в негова защита.

Предлага се и възможност за разрешаване на установен в практиката проблем – липса на информация за банкова сметка, по която доброволно да се превеждат присъдени суми. В тази връзка, в законопроекта е предвидено посочване на номер на банкова сметка в исковата молба, в съдебното решение, в заявлението за издаване на заповед за изпълнение и в самата заповед за изпълнение. По този начин се дава възможност за доброволно изпълнение, без да се стига до образуване на изпълнително производство и натоварване на длъжника с допълнителни такси и разноски, които могат в пъти да увеличат задължението.

Изключително важно за длъжниците е да бъде регламентирана възможността за обжалване на оценката на недвижим имот, определена от съдебния изпълнител, като по този начин се избегнат случаите на продаване на имоти от съдебните изпълнители на десетки пъти по-ниска цена от пазарната. Предвидено е и обжалване на други действия на съдебните изпълнители, сред които отказът за приключване, прекратяване и спиране на принудителното изпълнение, за замяна на обекта или начина на изпълнението, за определянето на трето лице за пазач, без да са налице предпоставките за това, както и извършването на удръжки при спряното производство.

Така ще бъде предоставена възможност за допълнителен съдебен контрол и съответно за допълнителна защита на длъжниците.

Предложеното допълнение на чл. 443 от Гражданския процесуален кодекс цели да постигне пропорционалност, съразмерност и адекватност на използваната спрямо длъжниците правна принуда и налагани обезпечителни мерки.

Сериозни проблеми за длъжниците създава прилагането на разпоредбата на чл. 446 от ГПК (в сила от 1 март 2008 г.), в която определянето на несеквестрируемия доход на физическите лица е обвързано с размера на минималната работна заплата. В сегашния си вид разпоредбата е на практика неприложима, тъй като при приемането ѝ минималната работна заплата е била в размер на 220 лв. и е променяна неколккратно, а регламентираната в разпоредбата минимална граница от 300 лв. не е била актуализирана нито веднъж. Вследствие на това, немалка част от длъжниците търпят по-неблагоприятни условия и в този смисъл е предложена промяна на текста, като удържането следва да се извършва при спазване на ограниченията, определени в акт на Министерския съвет. Допълнително е предложено и нормативно разрешение във връзка с наложен заповор на средства по банкова сметка, по която постъпват средства от трудово възнаграждение или пенсия до размера на минималната работна заплата, както и от помощи и обезщетения.

Предложеното изменение в чл. 454, ал. 1 от ГПК е с оглед облекчаване на длъжника, като спирането на изпълнителното производство ще се осъществява при внасяне на по-нисък процент от задължението като първоначална вноска.

От съществено значение за длъжниците е въпросът с прекомерните такси, които събират частните съдебни изпълнители и които понякога значително надвишават задължението. С оглед на това се предлага промяна в Закона за частните съдебни изпълнители, съгласно която размерът на таксите да не надвишава задължението, а в случай на изпълнение в срока за доброволно изпълнение да не се събират такси. Това ще облекчи една огромна част от длъжниците, а в същото време по този начин няма да се блокира дейността на съдебното изпълнение.

Практиката показва, че контролът върху дейността на частните съдебни изпълнители е недостатъчен и в тази връзка е необходимо да се предвидят допълнителни гаранции за спазването на законовите разпоредби и гарантирането на правата на страните в изпълнителния процес като се увеличи съставът на представителите на Министерство на правосъдието в дисциплинарната комисия, вземаща решения за дисциплинарни наказания на частните съдебни изпълнители, както и да се предвидят по-строги санкции при установени нарушения.

Чрез законопроекта се предвижда още възлагане на събирането на публични вземания на държавните съдебни изпълнители, а не само на вземания на органите на съдебната власт, каквато е настоящата регламентация.

ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ГРАЖДАНСКИЯ ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС

1. Основания за законодателната инициатива.

Законопроектът цели регулиране на обществените отношения по повод заповедното и изпълнителното производство. Принудителното изпълнение представлява изключително важна държавна функция, която се характеризира със сериозна намеса в правната сфера на гражданите и води до значително засягане на техни права. Банки, небанкови финансови институции, монополисти предпочитат да възлагат събирането на вземанията си на частните съдебни изпълнители, защото получават по-бърза възвръщаемост, но това не следва да е за сметка на нарушаване на законните права на длъжника.

Предвид това са необходими спешни законодателни промени, които да гарантират справедлив и балансиран нормативен подход, който от една страна да ограничи сериозните поражения върху българските граждани в качеството им на длъжници на различни основания, а от друга - да не допусне накърняване на интересите на кредиторите да съберат вземанията си.

2. Заинтересовани страни.

Въвеждането на допълнителни гаранции за своевременна и ефективна защита на правата на страните в заповедните и изпълнителните производства е в интерес на всички български граждани. В този смисъл заинтересовани и засегнати от промените лица ще са както гражданите, които имат качеството на длъжници, така и тези, които имат качеството кредитори, в насока постигането на баланс в отношенията между тях.

3. Анализ на разходи и ползи.

Законопроектът ще доведе до намаляване на натоварването на граждани с такси и разноски за образуване на изпълнителни производства и извършване на изпълнителни действия от съдебните изпълнители в случаите, в които те искат да платят доброволно, но им е предоставена такава възможност поради непосочване на банкова сметка на лицата, в чиято полза има присъдени суми.

Законодателната инициатива предвижда и намаляване на високите по размер такси и разноски на частните съдебни изпълнители, превишаващи понякога в пъти размера на задължението, а в случаите на плащане в срока за доброволно изпълнение предложението е да не се събират такси.

С оглед планирането на засилване на представителството на Инспектората към Министерството на правосъдието в дисциплинарната комисия и в отделните дисциплинарни състави, вземащи решения за налагане на дисциплинарни наказания на частни съдебни изпълнители, законодателната инициатива може да изисква по-сериозно натоварване на Инспектората в рамките на наличния му състав.

4. Административна тежест и структурни промени.

С приемането на законопроекта не се предвижда сливане или закриване на административни структури.

5. Въздействие върху нормативната уредба.

Законопроектът включва изменение на няколко нормативни акта с преходните и заключителни разпоредби на Граждански процесуален кодекс – Закон за частните съдебни изпълнители и Закон за съдебната власт, които са в съответствие с духа на предлаганите нормативни изменения.

Предвижда се приемане на акт на Министерския съвет в тримесечен срок от влизането на законопроекта в сила, който касае промяната на разпоредбата на чл. 446 от ГПК. По-конкретно това са случаите, когато изпълнението е насочено върху трудовото възнаграждение или върху друго възнаграждение за труд, както и върху пенсия, чийто размер е над минималната работна заплата, и удържането следва да се извършва при спазване на ограниченията, определени в акт на Министерския съвет.